

ILM OLMOQQA INTILISH - HAR BIR MUSLIM VA MUSLIMA UCHUN QARZ-U FARZ

ZIYO CHASHMASI

ABDULLA QODIRIY NOMIDAGI JIZZAX DAVLAT PEDAGOGIKA INSTITUTI GAZETASI

** № 8 (187) ** 2010 YIL, СЕНТЯБРЬ **

ISSN-2010-9393

1993 YIL, 21 MART DAN CHIQA BOSHLAGAN

ИСТИКЛОЛ - БАРКАМОЛ АВЛОД ҚАНОТИ

ИНСТИТУТИМИЗ ТАЛАБАЛАРИ, ПРОФЕССОР-ҮҚИТУВЧИЛАРИ 2 СЕНТЯБРЬ - БИЛИМЛАР КУНИНИ ШОДИЁНА
БИЛАН ҚАРШИ ОЛДИЛАР. ШУ КУНИ МУСТАҚИЛЛИК ДАРСЛАРИ БИЛАН ЯНГИ 2010-2011 ЎҚУВ ЙИЛИ БОШЛАНДИ

Жонажон Ватанимиздаги барча таълим муассасаларида билимлар куни шодиёналари истиқлол байрамига уланиб кетди.

Институтимизда хам янги ўқув йилининг биринчи кўнгироги чалиниб, биринчи дарс Мустақиллик сабоклари билан бошланди.

Буюк истиқлолнинг 19 йиллик байрами эўр кўтарилик билан низомланди. Биз ана шу киска даврда босиб ўтган йўлимини, кўлга киритган ютукларимизни яна бир сархисоб килдик ва бу билан ҳакли равишда фаҳр-

ланмоқдамиз. Бу муваффакиятларда ёш авлоднинг салмоли хиссаси бор, албатта. Зеро мамлакатимизда ёш авлод камолотига мухим эътибор каратилмоқда.

Таълим соҳасида қўлга киритган муваффакиятларимиз айниқса бекиёсdir. «Таълим тўғрисида»ги конун ва Кадрлар тайёрлаш Milliy dasturi

СЎЗ - БИРИНЧИ БОСКИЧ ТАЛАБАЛАРИГА

БИЛИМЛИЛАР – ТАЛАБАЛАР САФИГА КИРАР ЭКАН

Мен бир неча йилдан бўён Жиззах Давлат педагогика институтига кириб ўқишни орзу килиб юрадим. Баркамол авлод йилида ана шу орзум ушалди. Мен Давлат гранти асосида институтнинг мусиқий таълим йўналишига ўқишга кирдим. Оиласиз хурсандчилигининг чеки йўк.

Мен ўз хаётимда шунга амин бўлдимки, фан асосларини чукур ўзлаштирган, тинмай ўқиш ва ўрганиши билан шуғулланган ўшлар албатта ўз максадига

эришади. Ташқаридан бериладиган ёрдамларга хеч хам ишонманг, ўз билимингиз ва кучингизга ишонинг, мен буни ўзимда синаб кўрдим ва талабалик баҳтига эришдим. Эндиғи вазифам мусиқий таълим бўйича устозларимдан таълим олиб, келажакда ўқитувчи деган шарафли касб эгаси бўлиш.

Дилшод МАЖИДОВ,
мусиқий таълим
йўналиши 1-боскич
талабаси.

БУГУНГИ СОНДА:

УСТОЗИМИЗ,
МАРҲУМ ТЕЛЬМАН
ЖАВЛОНОВНИНГ
АЗИЗ ХОТИРАСИГА
БАҒИШЛАНАДИ

2-бет

3-
бет

АМИР ТЕМУР
ХУКМОНОВИГИ
ДАВРИДА МУСИҚА
САНЪАТИ

ЮРИЙ ГАГАРИННИНГ
СИРЛИ ЎЛИМИ
4-бет

ИЛМ – ҲАММА БОЙЛИКЛАРДАН УЛУФДИР

УСТОЗИМИЗ, ПРОФЕССОР ТЕЛЬМАН ЖАВЛОНОВНИНГ АЗИЗ ХОТИРАСИГА БАГИШЛАНАДИ

Институтимиз сабиқ ўқитувчиси, профессор, марҳум Тельман Жавлонов ҳаётининг сўнгги дамларида ёзган «Ҳазрати инсон ҳақида» деб номланган китоби «Сангзор» нашриёти босмадан чиқди.

Китобдан бир ибратли бобни ўқувчиларимиз ҳукмига ҳавола қиласиз.

Президентимиз И. А. Каримов Ўзбекистон Фанлар Академиясининг умумий ийғилишида сўзлаган нутқида, илм ахлиниң ҳаётдаги роли, туттан ўрни тўғрисида гапириб: «...Зурко илм ахли билан учрашишим ҳаётимизда рўй берәтган тарихий воқеалар, бошимиздан ўтаётган катта-катта муаммолар, уларни енгишга қаратилган режалар, дастурлар ва харакатлар ҳақида фикрлашиб сизлардан маслаҳат олиш, керак бўлса мадад олиш ҳар қандай раҳбарнинг вазифаси деб хисоблайман», — деган эди.

Дарҳақиқат, ҳозирги замон шароитида тараққиётнинг барча кирраларининг сир-асорини идрок этиш ва ундан баҳраманд бўлиш, факат акл-заковатнинг чироги — илмнинг ривожланшига боғлиқдир. Чунки, жамиятни юксалирадиган ва ҳар хил муаммоларни ҳал қиласидан, инсонга мадад берадиган ягона куч — бу илмдир.

Ўзбекистон мустақилликка эришгач, илм, фан ва олимларнинг кўрсатган мададлари туфайли, қисқа муддат ичда ҳалқ ҳўялигининг барча тармокларини ривожлантириша улкан ютуқлар кўлга киритилиб, бир асрга тенг ишларни амалга оширишга муваффақ бўлинди. Ҳозирги кунда, ҳаётимизда рўй берәтган турли хил воқеаларни, кун сайин яхшиланиб бораётган турмушимизни, замонамизнинг барча гўзалликларини илмий тафаккурнинг кудратли ва ижодкор нурларисиз тасаввур килиш қўйин. Инсон нимани яратмасин, замонавий автоматика ва телемеханикага асосланган ишлаб чиқариш корхоналаримизни, узоқни яқин қиласиган турли транспорт ва алоқа воситаларини, гуллаб-яшинаётган катта-кичик шахару кишлопларимизни, муаззам иншоотлару, бофу-бўстонларимиз — бўларнинг ҳаммасида илмнинг самарали хиссаси бор. Демак, илмнинг инсон учун, ҳаёт учун, жамият учун кўрса-таётган хизмати бекёсдир.

Илм саҳроҳа инсоннинг дўсти, ҳаёт йўлларида таянчи, ёлғизлик дамларда йўлдоши, баҳтиёр дакиқаларда раҳбари, қайгули онларда мададкори, одамлар орасида зебу-зийнат, душманларга қарши курашда асосий куролдир. Рудакий айтганидек:

**Одам қалбининг чироги
билим,**
**Балодан сакланиш яроғи
билим.**

Мен буни ўз ҳаётимда бошмидан кечирдим ва шу сабаб, илмнинг куч-кудратини (оз бўлса-да) таъкидлашни лозим топдим.

Пайтамбаримиз (САВ) ҳам айтганиларки, илм олиш ҳар бир мўмин — мусулмон учун фарздор. Илм ибодатдан афзалдир. Чунки у динни ҳам тутиб турвичидир. Анвар Хожиахмад «Жаннат қалити» (Т. 1994 й.) китобида минг бир хадисдан хикматли сўз көлтириб шундай дейди: «Бир соат илм ўрганинг кечаси билан номоз ўқиб чи-

кишдан афаалдир. Бир кун илм ўрганиш уч ой рўза тутгандан яхшироқдир». Ҳакиқатдан ҳам, илм бир чироқдирки, сени роҳат ва фароғат салтанатига хеч бир заҳматсиз етказади, ҳаётинг, юриш-туршишинг иззат-хурматда бўлади. Илм дарахт меваси каби инсонга ҳайру-эхсон, баҳт-саодат келтиради. Агар, аkl билан илм ва донолик бирга кўшилса, ҳалқ баҳтиёр, эл-юрт обод бўлади. Илм ва аkl куввати шундай бир гавҳардирки, ҳар қанча истемол қўлсанг ҳам ўшанча яркиллади.

Бир донишманд фарзандлари-га шундай насиҳат килган экан: — Азиз фарзандларим, илмли бўлиб ҳунар ўрганинглар. Зероқи, молу-дунёга ишонч йўқ. Олтин-кумуш сафарда хатарлидир. Уни қароқчи ўғирлаб кетади ёки эгаси еб-иҷиб тамомлайди. Аммо илм ва ҳунар эгаси молидан маҳрум бўлса, қайғуси йўқдир, чунки илм ва ҳунарнинг ўзи давлат, мол-мulkдир. Бундай одамлар қаерга борса кадрлидир. Илмиз ва ҳунарсиз эса ҳамиша машқатда кун кечиришга мажбурдир.

Илмнинг чеки бўлмагани каби, илм олмоқнинг ҳам охири бўлмайди. Айтишларича, Абу Толиб икки шогирдига кўп меҳр ҳўйнан ўғри олиб кетибди. Оқибат у мулозимини ҳам сотиб, ноҷор кун кечирибди, охири тиланчилик қилибди. Ийлар ўтибди... Бир куни юритига шахарга келган қарvon орасида таниш ҳечрани кўриб, олдига борибди ва: — Мени танимадингизми ҳамюрт? — дебди. Уст-боши жулдур, ҳароб ҳолда колган кишига кўзи тушиб, меҳмон ажабланиди. — Йўқ танимадим, кимсан?

— Эй биродар, наҳотки Абу Толиб ҳазратларида бирга таълим олган онларимизни уннутдинг? — дегандан сўнг меҳмон уни таниб: — Оға нечун бу кунга тушдинг? — деб сўрабди. Йигит бошидан ўтган воқеани гапириб борибди ва: — қаерга кетяпсан? — деб сўрабди. Мехмон: — Шахри Мунаварга, илм олмоқни давом этируман, — дебди. Йигит: — Ахир сокол-мўйлабларинга оқ оралабди, — деганида меҳмон: — Илм ёш танламайди, — деган экан. Бундан кўрамизки, илмни охирига етказмай, бойлик ортиришга интилиб, унга ҳам эриша олмай хор-зор бўлган инсон ўз хатосини тан олиб, кўпдан-кўп пушаймон бўлибди. Ҳулоса шуки, ким қанча илм олса, у ҳаёт кийинчиликларини осон енга олади, роҳат-фарғатда умр кечиради, элига, ютига кўпроқ фойдаси тегади. Илмиз ёки илмнин чала қолдирган инсон ҳаётси эса юкорида кўрганимиздек, кийинчилик ва машқатлар билан ўтади:

Илм мисоли бир чашмадир, ундан сўнгги дақиқаларгача баҳраманд бўлмоқ лозим, шунда ҳаётда кийинчилик ва ташвишдан кутиласан. Шунинг учун ҳам айтадиларки, илм олиш бешикдан бошланиб, қабргача давом этади деб. Илм олиши иккита хил бўлади: бири қалдан имгла ташнилайдир, бу ҳакиқий ва фойдали илмдир. Бундай илм киши ҳаётини то абад нурағон

қиласади. Иккинчиси эса, факат тилдагидир, яъни ўзини билағон қилиб кўрсатишdir. Бу тоифадагилар тангри хузурида банда (кул) бўлишилкунинг далилидир, — дейди Абу Лайс ас Самарқандий. Донишманд шу ҳақда ҳикмат келтириб, илмли билан илмиз фарқини айнан очиб беради ва илмни ҳар нарсага кодирлини кўрсатади: — Сангзор даҳасида юшови бир савдогарнинг икки хизматкори бор экан. Бири кўпроқ маош олар, иккинчиси камрок. Кам маош олувчи айни ўзида эканлигини тан олгиси келмас, доимо кўп маош олган Солихга ҳасад қилиб, унга тўхмат тошини отаркан ва бу ҳақда хўжайинига ҳам норозилик билдириди. Савдогар ундан: — Нега Солихга гайри кўз билан қайранас? — деб сўраса, у: — Мен ундан кўп юмуш бажараман, лекин кам маош оламан, — дебди. Шунда савдогар: — Сенга бир вазифа буюраман, агар уни кўнгилдагидек бажарсанг маошингин ўн хисса ошираман, — дебди. Бундан у хурсанд бўлиб, розилик билдириди. Савдогар унга: — Карвон-сарайга борчи, қайси элдан савдогар, келибдур, — дебди. Хизматкор у ерга тез бориб келиб, — Чин элизидан савдогар келиди, — дебди

— Қандай моллар келтирибди? — деб савдогар яна сўрабди. Хизматкор ичиди: «Э аттанг шунинг сўрмабманд», — дебди яна карвон-сарайга чопибида ва тезда қайтиб: — Шойи газламалар келтирибди. — дебди.

— Нархи қандай экан, қандай молларга алмашиб ғиятидадур? — деб савдогар уни яна саволга тута бошлабди. Шу тариқа хизматкор, бир неча марта карвон-сарайга бориб келибди, лекин хўжайинига қониқарли жавоб келтира олмайди. Қунлар ўтибди... Самарқандга яна турли эллардан савдогарлар келар вақтида, хўжайнин икки хизматкорини ёнига чакириб, биринчи сага: — Бор, карвон-сарайдаги шароитни билиб кел, сўнг иккигиз хам хузуримга келингиз, — дебди. Маоши катта хизматкор тезда қайтиб келибди ва иккиси яна хўжайнин олдига киришибди. Солих барча тафсилотларни: неча элдан қарvon келганини, неча турли борлигини, нархи қандайлигини ва сифатини тўла-синча сўзлаб борибди. Шунда савдогар иккичи хизматкорга: — Оға нечун бу кунга тушдинг? — дебди. Мехмон: — Шахри Мунаварга, илм олмоқни давом этируман, — дебди. Йигит: — Ахир сокол-мўйлабларинга оқ оралабди, — деганида меҳмон: — Илм ёш танламайди, — деган экан. Бундан кўрамизки, илмни охирига етказмай, бойлик ортиришга интилиб, унга ҳам эриша олмай хор-зор бўлган инсон ўз хатосини тан олиб, кўпдан-кўп пушаймон бўлибди. Ҳулоса шуки, ким қанча илм олса, у ҳаёт кийинчиликларини осон енга олади, роҳат-фарғатда умр кечиради, элига, ютига кўпроқ фойдаси тегади. Илмиз ёки илмнин чала қолдирган инсон ҳаётси эса юкорида кўрганимиздек, кийинчилик ва машқатлар билан ўтади:

Илм мисоли бир чашмадир, шунда савдогар иккичи хизматкорга: — Оға нечун бу кунга тушдинг? — дебди. Мехмон: — Шахри Мунаварга, илм олмоқни давом этируман, — дебди. Йигит: — Ахир сокол-мўйлабларинга оқ оралабди, — деганида меҳмон: — Илм ёш танламайди, — деган экан. Бундан кўрамизки, илмни охирига етказмай, бойлик ортиришга интилиб, унга ҳам эриша олмай хор-зор бўлган инсон ўз хатосини тан олиб, кўпдан-кўп пушаймон бўлибди. Ҳулоса шуки, ким қанча илм олса, у ҳаёт кийинчиликларини осон енга олади, роҳат-фарғатда умр кечиради, элига, ютига кўпроқ фойдаси тегади. Илмиз ёки илмнин чала қолдирган инсон ҳаётси эса юкорида кўрганимиздек, кийинчилик ва машқатлар билан ўтади:

Шуни ҳам билиш лозимки, ҳаёт дарсини ўқиб олиб бўлгандаги шундай кўнгилдагидек унинг номи агадий яшайди. Инсон номининг агадийлиги ҳам илмандир. Жаҳонга донгтараттан Исмоил Бухорий, ҳаким ат Термизий, Ахмад Фарғоний, Муҳаммад Ҳоразмий, Ибн Сино, Абу Райхон Беруний, Мирзо Улугбек, Алишер Навоий каби илм сиймолари, асрлар илгари ҳаётдан кўз юмсаларда, қолдирилган ижодий-маънавий мерослари билан ўзлари учун ўчмас ном қолдириб ҳайкал куриб кетдилар. Уларнинг хизматлари ҳозир ҳам элимиз. Ютириш ва жаҳон ахли учун ҳам ибратлидир. Илмнинг шундай қурдатини, улуғлигини ютиришдан ишобга олиб: Амир Темур бобомизнинг «Куч – адодатдадур» деган машҳур таъбирини буғунги кунга нисбатан кўллаб айтадиган бўлсан. Мен унга қўшимча килиб, «Куч – билим ва маърифатда, деган бўлардим» деб, илм-фанга юксак баҳо берган эди.

Ҳулоса шуки, ютиридаги юардан ҳар бир киши ибратлидир. Илмнинг шундай кўнгилдагидек унинг номи агадий яшаса, ўзига, элига, ютига фойда келтиради ва номи агадий сакланади.

● КАДРИЯТЛАРИМIZНИ УНУТМАЙЛИК
МУЧАЛ ҲАҚИДА
НИМАЛАРНИ БИЛАСИЗ?

Мучал мамлакатимиз шаҳар ва қишлоқларида Наврӯз кунлари нишонланадиган ва 12 ёши тўлдириб, 13 ёшига кадам кўйган йигит ва қизалоқларимизни алқовчи маросимидир. Мучал ўсмиликни кутлаш маросими бўлиб нафакат бизда балки Осиё ва Африка мамлакатларида хам кенг тарқалган. Унинг тарихи кадимги Грек-Бақтрияга бориб тақалади. Маросим учун кизга ҳам, ўғилга ҳам бошдан-оёқ янги оқ саруто қилиш анъанага айланган. Бу билан мучалини нишонланадиган ўғил ва киз келажагини ва баҳтили бўлиши исталган. Айнича, қизалоқларни оро-тороларига алоҳида эътибор берилган. Уларни оппоқ кийинтириб, сочларини кирк кокил қилиб ўриб, учларига баргаклар таққанлар, кўл ва оёқларига хино кўйганлар, кошларига ўсма тортганлар. Бу билан уларни бўй етганлиги алоҳида кўз-кўз қилинган.

Мучал — ўсмиликни алқашгина эмас, балки инсонийлик шарафи ва масъулиятни зиммага ола бошлашга undovchi мазмунга эзалиги билан хам кадрлидир. Бинобарин унинг ана шу фазилатига алоҳида эътибор бераб, ёшлар маънавиятини тўлдиришга хизмат килишига эришимофизим лозим. Шундагина илк мучал ёшини нишонлаш, шунчаки зиёфатхўрлик ёки совға-салом улашиб базми бўлмай, аксинча келажаги буюк Ватанимизнинг навқирон авлодини маънан ва жисмонан соглом этиб тарбиялашда аскотадиган замонавий қадриятга айланаб қолади.

Үн иккни тўлдиридинг, ўғлон,
Қадам кўйдинг сен ўн уч ёшга.
Илк мучалини этдинг сарбасар,
Бошинг бўлсин илоҳа тошдан.
Ўсмиликка кўйган кадаминг,
Кутлуг бўлсийн, кутга буркангин.
Орзулардан энтикан қалбинг,
Ишк аталган ўтда ўртансин.
Йиллар бугун айланаверсин,
Сен уларни кувалаб яша.
Иймонингни бутун қилсин Аллоҳ,
Улғаявер мучаллар оша.

Сохиба СОЛИЕВА,
Лазиза ҲАСАНБОЕВА,
мактабгача таълим ва болалар спорти йўналиши 304-
гурух талабалари.

1968 йилнинг 27 марта содир бўлган воқеа бутун дунёни ларзага солди. Бу космоснинг илк фуқароси Ю. Гагариннинг сирли ўлими эди. 1968 йилнинг 27 марта полковник Юрий Гагарин ва полковник Владимир Серегин бошқарувидаги қиравчи МИГ-15 самолёти сирли равишда Чакалов Авиабазасидан 65 километр узоқлиқда халокатга учрайди. Бу режалаштирилмаган парвоз генерал Кузнеццовнинг Гагаринга МИГ-15 ни яна бир бор синааб кўриш таклифини киритгандан сўнг амалга оширилди.

Чоршанба: 1968
йил 27 март.

625 (МИГ-15) тезлик олиб осмонга кўтарилади. Гагарин керакли баландликни эгаллади. Баландлик 4200 метр. Низом бўйича учувчилар барча манёврларни бажарилади учун ҳаммаси бўлиб 15 дакика зарур эди. 5-дакика ўтиб, яни 10-29 да Гагарин база билан алоқага чиқиб янги худудга ўтмоқдаман дейди. Базадан инкор жавобини олгач «тушундим» деди. Бу Ю. Гагариннинг сўнгги сўллари... Бу вактда 625 дан 10 километр нарида Ойга учиш дастури бўйича парашютдан сакран машқларини бажариладиган космонаўтлар Павел Попович, Алексей Леоновлар портлаш овозини эшишиб базага хабар беришади ва қидириб бошланади. Орадан 30 дакика ўтиб вертолётлардан бирин алоқага чиқиб «Новоселов» қишлоғидан жануброкда ўрмон ёнаётганингни, олов буриксид катта ёнгин аниқ кўринаётганингни айтишади. Ҳамма кўрккан ҳабар янграйди — «Зудлик билан кутқарув гурухини ўборинг». Кутқарув гурухининг эса нимагадир кечкурун этиб боргани жуда фалати.

Бир неча кун ичиди МИГ-15 нинг 95 фойизини ўтиб олишиади. Шунда кидириб гурухидан олдин, номаълум

бир гурух бу ерда бўлганлиги маълум бўлади. Улар ўзлари билан нималарни олиб кетишид? Гагариннинг ўлими билан боғлик тахминлар кўп.

1) Тахмин: **Кушлар**

Бу тахмин ҳақиқатга яқин. Чунки авиация тарихида бу кўп содир бўлган эди. Куш зарб билан двигатель ичига кириб двигател паррагини синдиради ва самолёт ишдан чиқади. Ҳақиқатдан хам март ойнинг охирларида фоъзлар кўчаётган

халокат вактида, яъни 10-30 да 2 та портлаш эшишишган ва пастга эмас юкорига кўтарилаётган са-молётни кўришган. Гувоҳларнинг 3 тасига хам киравчиларнинг ўнлаб турини, ҳатто ўта маҳфиларни хам кўрсатишганда уларнинг бар-世家 бараварига СУ-15 ни кўрса-тишган. Лекин СУ-15 марказдаги самолётлар 10 километрдан юко-рида учиши керак эди. Гагарин бошқарувидаги МИГ-15 4000 метр бўлган, Низомни бузган СУ-15 эса тепадан унга жуда яқин келади ва сопладан чиқаёт-ган кучли ҳаво оқими МИГ-15ни айлантириб юбо-ради. СУ-15 нинг айби билан ма-

нёвр ҳолатига тушиб колган МИГ-15 пастга бурама ҳолатда шўн-гиди.

Орадан 20 йил ўтиб, Алексей Леонов ва Академик Белоцер-ковский номидаги ЦНИ ходимлари томонидан шаҳсий тергов ишлари олиб борилади. Алексей Леонов ҳужжатларни кўздан кечираш экан, унинг кўрсатмалари кайта кўчириб, бутунлай ўзгартирилганига ҳайрон колдади...

2) Тахмин: **Соғлиги**

1968 йилнинг 27 марта содир Гагариннинг хам Серегиннинг хам соғлиги шубҳа килишади, асос бор эди. Аммо эксперталар хуносасига кўра улар 625 ни тетик ҳолатда, охирги сонияларгача бошқарган. Медицина ходимлари уларнинг соғликлари ўта катъий талабларга хам жавоб бер-ганингни, ҳужайра ва кон таркиби-дан хам ҳеч қандай соғлиққа пурт етказувчи моддалар топилмаган-лигини исбот қилишиди.

3) Тахмин: **Қиравчи самолёт-лар.**

Новоселов қишлоғидагилар

ЮРИЙ ГАГАРИННИНГ СИРЛИ ЎЛИМИ

ХАЛҚ ҚУШИҚЛАРИ - БЕБАҲО БОЙЛИГИМИЗ

Мустақилликка эришганимиздан сўнг юртимизда барча соҳалар катори халқ оғзаки иходини ўрганиш, қадрлаш уни ёш авлод юнгига сингдира бориша катта эътибор қартилмоқда ва бу ўзининг самарасини бермоқда.

Фориш номини эшишишимиз билан кўз ўнгимизда пурвикор тоғлар, кенг далалар, сўлим боғлар, сурув-сурув кўйлар гавданади. Азиз, танти, бир сўз, мустакиллик учун тинмай меҳнат килаётган инсонлар яшайди, бу юртда. Туманимиз халқи ўзининг узок тарихи билан, шунинг баробарида бой халқ оғзаки иходининг мавжудлиги билан хам фахрланаиди. Ана шундай бой меросимиздан бири-ашулачилидир.

Қадимда ота-боболаримиз, момоларимиз фарзандларини мард, жасур, элига, ёрига вафоли қилиб тарбияланишлари учун уларга турли эртаклар, ашуларап, халқ оғзаки иходига мансуб термалар айтиб беришган. Турли тўйлар, сайиллар хам ашуласиз ўтмаган. Шу боисдан туманимизда республика бўйича турли тадбирлар, хусусан, халқ оғзаки иходи билан боғлиқ фольклор этнографик қўшиқлар, миллий халқ ўйинлари фестиваллари ташкил этилиб келинмоқда.

Туманимиз атрофида жойлашган қишлоқлarda хам халқ ардоклаб келаётган турли ашуларап, ялалар мавжуд. Ана шундай миллий ашуларапга бой қишлоқ Гарашадир. Хозирда биз Гарашадан этишиб чиқкан санаткорлар: Эсон Лутфуллаев, Бахрулло Лутфуллаев, Бахтиёр ва Санжар Холхўжаевлар билан ҳақли равишида фахрланимиз.

Энди аждодларимизнинг меросига бир назар солайлик. Маълумки халқ оғзаки иходига мансуб кўп-

гина ашуларап қарсак жўрлигига ижро этилиб келинган. Ўнда жўш-кинилк, шижоат акс этиб турган, Гараша қишлоғида ушбу жанрни Обидов Мурод, Исаев Сайдон, Рахматов Ҳаким, Мухаммадиев Умирзок, Лутфуллаевлар, Мукаррабов Муроджосим, Бурхонов Сайдон, Раҳматов Лутфулло, Вокқосов Ш, Жўраев Ўташ, Обилов Сайдахмад, Ҳұштапов Рауф каби боболаримиз маромига етказиб ижро этишган.

Юкорида номлари келтирилган, асосан Исаев Сайдон, Обилов Мурод, Раҳматов Ҳаким сингари ижочиларнинг иходларидан намуналар келтириб ўтсан:

a) Беш қарс

Бирор: —
Эшик одли қайраоч,
Болта урсам таги тош,
Гул ёстида икки баш,
Икковиям каламош.
Бир неча: — нақорат:
Ҳа-ҳа-ҳа!

Бирор: (нақорат охирида)

Ҳо, манга қаранг,

Ҳо, ана қаранг,

Ҳо, битта қаранг!

b) Уч қарс

Бирор:
Олма пишгандга келинг,
Тагига тушгандга келинг.
Орқа сочингиз жилвалаб,
Үйга чачвонда келинг.

Бир неча: нақорат

Ҳа-ҳа-ҳа!

Бирор:

Қоши қораси келди,

Элди сараси келди.

Бу озода гул барги,

Райхон булоги келди!

Нақорат

c) Як қарс

Бир неча: нақорат
У ўнгига тайланг, ўнисин,
Бу ўнгига тайланг, ўнисин.

Бирор:

Муаллифлар Фикри таҳририят

нуктаи назаридан фарқланиши мумкин.

Ўйнасалар ўчоғе,
Тарвуз-ковун ўчоғе.

Нақорат

Юқоридаги ижочиларнинг

Ҳай бали-бали ашуласи:

Бир неча (хамма) — нақорат:
Ҳо бали, бали, ёр-ёр,
Вой бали, бали, ёр-ёр.

Бирор:

Хушрўйликдан баргинг йўқ,
Хўб йигитсан, ёринг йўқ.

Нақорат

Умринг ўтиб боради,

Нодонсан, хабаринг йўқ.

Нақорат

Туманимизнинг Осмоной қишлоғида хам қадимги яллаларнинг мояхир ижочилари яшаб ўтишган. Осмонойлик Ҳудойқулов Сафарали

Сўз — ёш

ТАДДИҚОТЧИЛАРГА

Отамуродов Бобон оталар турли базмларга ўз яллалари билан файз кирила бошлаган. Мана, улар ижро этишган яллалардан намуналар:

«Ҳолалижон» ялласи

Бирор:

Ҳо, жон, ҳо, лали, жон,

Эшик одли хаккалар,

Бир неча (хамма):

Ҳо, яллали, жон,

Ҳар шоҳида маржонлар,

Ҳо, яллали, жон,

Бизга ошик бўлганлар,

Ҳо, яллали, жон,

Ҳар кўчада топилар,

Ҳо, яллали, жон.

«Ҳамдам ёр» ялласи:

Бирор:

Қўзим билан қошимни,

Бир неча (хамма):

Ёр айланай,

Ошно бўлган ўзиридир,

Ҳамдам, ёр, айланай.

Ошноликка норози,

Ҳамдам, ёр, айланай.

</div